

IFAU – INSTITUTET FÖR
ARBETSMARKNADSPOLITISK
UTVÄRDERING

Strategisk konkurrens i kommuners utgiftsbeslut för barnomsorg, skola och äldreomsorg

Karin Edmark

RAPPORT 2007:21

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra vetenskapliga utvärderingar. Uppdraget omfattar: effekter av arbetsmarknadspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt, arbetsmarknadseffekter av åtgärder inom utbildningsväsendet och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. IFAU ska även sprida sina resultat så att de blir tillgängliga för olika intressenter i Sverige och utomlands.

IFAU delar även ut forskningsbidrag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Forskningsbidragen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om forskningsbidrag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid institutet finns ett vetenskapligt råd bestående av en ordförande, institutets chef och fem andra ledamöter. Det vetenskapliga rådet har bl a som uppgift att lämna förslag till beslut vid beviljandet av forskningsbidrag. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagersidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala
Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala
Telefon: 018-471 70 70
Fax: 018-471 70 71
ifau@ifau.uu.se
www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Strategisk konkurrens i kommuners utgiftsbeslut för barnomsorg, skola och äldreomsorg*

Karin Edmark[†]

2007-08-23

Sammanfattning

Den här rapporten undersöker om kommunpolitiker tar strategiska hänsyn till grannkommunernas politik då de beslutar om utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg. Analysen baseras på data för perioden 1996–2005 och ger sammantaget inte stöd för att det förekommer strategiska överväganden i utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg. I analysen finner jag visserligen vissa samband som skulle kunna tyda på att strategiska hänsyn förekommer, men dessa är inte tillräckligt säkra för att entydigt kunna tolkas som stöd för hypotesen.

*Jag är tacksam för värdefulla kommentarer från Matz Dahlberg, Sören Blomquist, Hanna Ågren, Andreas Westermark, Federico Revelli, Jon Hernes Fiva, Jørn Rattsø, Eva Mörk, Tuomas Pekkarinen, Erik Grönqvist och deltagare vid seminarier vid Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet, 2005 års IIPF Congress i Jeju, Sydkorea, och 2006 års EEA Congress i Wien. Ekonomiskt stöd har tacksamt mottagits från Hedeliusfonden samt från Vetenskapsrådet.

[†]Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet, Box 513, 751 20 Uppsala.
E-post: karin.edmark@nek.uu.se

Innehåll

1	Introduktion	3
2	Data och fakta om Sveriges kommuner	5
3	Definition av grannkommuner	8
4	Resultat	10
5	Slutsats	12

1 Introduktion

På senare år har man inom den nationalekonomiska litteraturen mer och mer uppmärksammat fenomenet strategiska överväganden mellan lokala beslutsfattare – dvs situationer där beslutsfattarna tar strategiska hänsyn till andra regioners beslut när de fattar beslut som rör den egna regionen.

I den här rapporten undersöker jag om svenska kommunpolitiker tar strategiska hänsyn till grannkommunernas beslut då de beslutar om utgifter till grundskola, barnomsorg och äldreomsorg. Det finns flera anledningar till att så skulle kunna vara fallet. För det första kan det tänkas att hur mycket som spenderas på offentlig service påverkar hur många som flyttar till kommunen, genom att en god kvalitet på kommunal service lockar nya invånare till kommunen.¹ Eftersom de utgifter som studeras här riktar sig till olika typer av invånare – barnfamiljer och äldre – kan det tänkas att hur mycket som läggs på olika områden påverkar vilka individer som väljer att bosätta sig i kommunen. Att lägga mer resurser än grannkommunerna på barnomsorg och skola kan exempelvis vara ett sätt att försöka locka barnfamiljer till kommunen. Det är alltså tänkbart att kommunpolitiker anpassar utgiftsbeslut för att locka vissa typer av invånare till kommunen, och att detta görs i konkurrens med omkringliggande kommuner.²

För det andra kan det tänkas att väljarna i en kommun jämför servicen i den egna kommunen med den i grannkommunerna, och att denna jämförelse påverkar hur man röstar. Tanken är att grannarna utgör en sorts måttstock gentemot vilken väljarna utvärderar politikernas förmåga att tillhandahålla kommunal service i förhållande till den skatt som betalas. Att ha en lägre servicenivå (givet skattesatsen) än grannarna kan enligt detta resonemang minska chanserna till omval, vilket leder till att kommunpolitikerna ser till att inte avvika för mycket från grannkommunerna. De utgiftsområden som studeras här – barnomsorg, skola och äldreomsorg – utgör en stor del av den kommunala budgeten och är även viktiga och väl synliga serviceområden för många kommuninvånare. Det är därför troligt att väljarna har information om kvaliteten på dessa områden i såväl den egna som i omkringliggande kommuner.

¹Dahlberg och Fredriksson (2001) finner empiriskt stöd för att kvaliteten på offentlig service påverkar flyttbeteendet i Sverige för de som flyttar kortväga.

²Det finns flera möjliga orsaker till varför de kommunala beslutsfattarna skulle bry sig om den demografiska fördelningen på orten: gamla och unga kan ha olika inkomster och därmed bidra med olika mycket skatteintäkter, och de kan tänkas medföra olika kostnader för kommunen. Lokala arbetsmarknadshänsyn är en annan möjlig orsak.

Det finns alltså två skäl till varför man kan påverkas av grannkommunernas utgiftsbeslut: att locka till sig kommuninvånare eller att vinna röster i kommunvalet. Ett sätt att undersöka om det förekommer strategiska överväganden i kommunala beslut är att undersöka om det finns ett geografiskt mönster i kommunernas utgifter. I den här rapporten testar jag för ett geografiskt mönster i kommunala utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg under perioden 1996–2005. Fokus är på utgifter per potentiell användare, d v s per invånare i den ålderkategori som täcks av respektive typ av offentlig service. För äldreomsorg använder jag antal kommuninvånare som är 80 år eller äldre, och för barnomsorg och grundskola antal kommuninvånare som är 0–15 år. Jag låter barnomsorg och skola bilda en gemensam kategori, eftersom båda dessa riktar sig till barn, samt eftersom det visade sig vara problematiskt att sära på dem i analysen (se den engelska rapporten, Edmark (2007), för detaljer).

Medan tidigare litteratur generellt sett undersöker om det förekommer strategiska hänsyn inom en viss sorts utgifter eller använder aggregerade utgifter, tittar jag på de tre största utgiftsslagen och undersöker om det finns ett samband såväl inom samma kategori som mellan olika kategorier av utgifter.³ Fokus är därmed på de ekonomiskt viktiga områdena för kommunerna, och på kommunernas beslut för omfattning och fördelningen mellan dessa. Detta är rimligt om invånare/väljare bryr sig om fördelningen av resurser mellan olika serviceområden, såväl som hur mycket som spenderas på respektive kategori.

Det finns ingen tidigare rapport som undersöker om det förekommer strategiska överväganden i svenska kommuners utgifter för barnomsorg, skola och äldreomsorg. Det finns dock undersökningar som testar för samband mellan den egna kommunens beslut och grannkommunernas beslut när det gäller andra utgiftsslag. Hanes (2002) undersöker kommunala utgifter för räddningstjänsten, och Lundberg (2001) undersöker kommunala kultur- och fritidsrelaterade utgifter. Båda dess studier finner stöd för ett negativt samband mellan närliggande kommuners utgifter, vilket kan tolkas som att kommuner försöker "åka snålskjutspå grannkommunernas verksamheter. Dahlberg och Edmark (2004) finner stöd för ett positivt geografiskt mönster i kommunala utgifter för ekonomiskt bistånd, vilket kan

³Två tidigare studier testar för strategisk konkurrens mellan olika typer av lokala beslut: den första, Fredriksson, List och Millimet (2003), fokuserar på amerikanska staters regelverk för företag, och den andra, Millimet och Rangaprasad (2007), tittar på beslut om skolresurser i amerikanska skoldistrikt.

tyda på att kommunerna ser till att inte vara mer generösa än grannarna för att inte riskera att locka socialbidragstagare till kommunen.

Resultaten av den här undersökningen ger sammantaget inte stöd för att det förekommer strategiska överväganden i utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg. I analysen finner jag visserligen vissa samband som skulle kunna tyda på att strategiska hänsyn förekommer, men dessa är inte tillräckligt säkra för att kunna tolkas som ett entydigt stöd för hypotesen.

Dispositionen av rapporten är den följande: avsnitt 2 beskriver data samt fakta om svenska kommuner, och avsnitt 3 diskuterar den empiriska specifikationen och metodologin. Avsnitt 4 presenterar resultaten och avsnitt 5 sammanfattar resultaten av undersökningen.

2 Data och fakta om Sveriges kommuner

I den här undersökningen används data för 283 kommuner⁴ under perioden 1996–2005.⁵ Kommunerna tillhandahåller en rad viktiga varor och tjänster; från infrastruktur och kultur- och fritidsrelaterade tjänster till skola, barnomsorg och äldreomsorg. Som ses i Figur 1 står de tre senare för huvuddelen av utgifterna. Den huvudsakliga uppgiften för de 21 länen är att tillhandahålla hälsovård och infrastruktur/kollektivtrafik.⁶

Kommunernas verksamhet finansieras till största delen av kommunal inkomstskatt, vilken står för ca 70 procent av kommunernas inkomster.

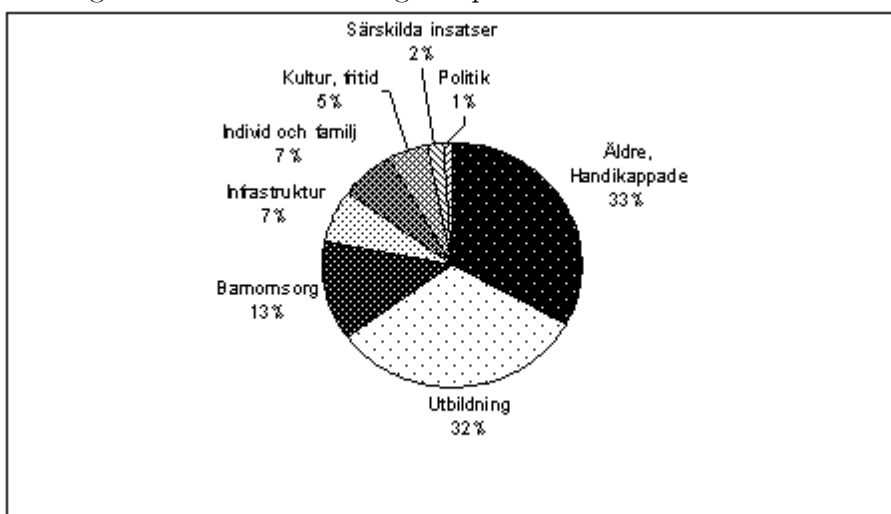
⁴6 av de 290 kommunerna har antingen uppgått i andra kommuner eller utträtt ur andra kommuner under perioden och har därför inte tagits med i undersökningen. Dessutom exkluderas Gotlands kommun, eftersom det, naturligt nog, är svårt att definiera grannkommunerna för en ö.

⁵Data över utgifter för barn- och äldreomsorg, liksom de flesta förklarande variabler, kommer från SCB. Data över utgifter för grundskolan är hämtade från Skolverket, data över länsutgifter är från Sveriges Kommuner och Landsting, och data över arbetslösheten kommer från AMS. Jag avstår från att använda data före 1996 av två skäl: För det första tillhandahölls en stor del av de tjänster som undersöks inte av kommunerna före 1990-talets början. För det andra ändrades insamlandet av data över utgifter för grundskolan 1995, vilket innebär att data för första halvan av 90-talet inte är jämförbara med de data som används här.

⁶Två kommuner, Malmö och Göteborg, skiljer sig från de övriga genom att de var ansvariga för vissa tjänster som på annat håll tillhandahölls på landstingsnivå fram till 1998–99. Att ta bort dem ändrade dock inte resultaten, och jag har därför valt att låta dem vara kvar i undersökningen.

Resten utgörs främst av statsbidrag och användaravgifter.⁷ Kommunerna har rätt att själva besluta om nivån på kommunalskatten, så länge som de bibehåller en balanserad budget. Fram till och med 1992 var statsbidragen riktade till specifika områden, men från och med 1993 är de i regel i form av generella bidrag. Att kommunerna själva ansvarar för finansiering och tillhandahållande av viktiga offentliga varor och tjänster gör det intressant att studera om strategiska överväganden påverkar beslutsfattandet i svenska kommuner.

Figur 1: Kommunernas utgifter per invånare i medeltal 2003

Figuren visar fördelningen av totala offentliga utgifter efter kategori, i medeltal per invånare i svenska kommuner 2003.

De data för kommunernas utgifter som används i undersökningen mäter, som nämntes i inledningen, utgifter per potentiell användare, vilket definieras som utgifter per invånare i åldrarna 0–15 år när det gäller barnomsorg och grundskola⁸, och utgifter per invånare som är 80 år eller äldre när det gäller äldreomsorg. Data över kommunutgifter särskiljer inte mellan

⁷Denna siffra är för 2002, se Kommunernas Ekonomiska Läge, Sveriges Kommuner och Landsting.

⁸Ett alternativ vore att istället dela upp kategorierna barnomsorg och grundskola. Anledningen till jag valt att inte göra det är att det då uppstod problem relaterade till svaga instrument i regressionsanalysen.

utgifter för äldreomsorg och utgifter för handikappade, och variabeln för äldreomsorg innehåller därför också utgifter för handikappade.

Det finns två skäl att i analysen fokusera på utgiftsbeslut, och inte något mer direkt kvalitetsmått: För det första är direkta kvalitetsmått svåra att finna, särskilt för äldreomsorg. För det andra är det rimligt att ett politiskt beslut som syftar till att öka kvaliteten i en viss verksamhet är sammankopplat med ökade resurser till verksamheten. Eftersom fokus i den här undersökningen ligger just på det politiska beslutsfattandet, finns det därför en poäng i att använda utgifter som beroende variabel.

I analysen är det viktigt att ta hänsyn till att kommuner är olika, och att det finns många faktorer som kan påverka hur mycket pengar man lägger på barnomsorg, skola och äldreomsorg. Till exempel kan glesbygdskommuner ha större utgifter för skolskjutsar, medan lokalhyran kan vara högre i storstadskommuner. Olika ekonomiska förhållanden i kommunerna, som arbetslöshetsnivån, kan också påverka hur mycket resurser man ger till den offentliga verksamheten. För att kunna mäta hur strategiska hänsyn till grannkommunernas beslut påverkar en kommuns utgiftsbeslut, är det därför viktigt att ta hänsyn till allt annat som påverkar kommunens utgifter. Jag tar därför direkt hänsyn till följande skillnader mellan kommunerna i analysen: kommunens skattebas (beskattningsbar inkomst per invånare), statsbidrag⁹, kommunens långfristiga skulder, arbetslöshet, sysselsättning, andel av befolkningen som får ekonomiskt bistånd (socialbidrag), om kommunfullmäktige har en vänstermajoritet¹⁰, och befolkningsstorlek. Dessutom undersöker jag bara förändringar i utgiftsbeslut över tiden, vilket betyder att alla kommunfaktorer som är konstanta över tiden, såsom kommunstorlek, inte påverkar resultaten.

Tabell 1 visar beskrivande statistik för de variabler som inkluderas i analysen, över perioden 1996–2005. Alla monetära variabler är deflaterade till 2002 års penningvärde.

⁹Statsbidragsvariabeln är konstruerad som summan av totala bidrag, och inkluderar därmed både utjämningsbidrag och generella bidrag. Det negativa minimumvärdet för denna variabel i Tabell 1 speglar att vissa kommuner är nettobetalarare när utjämningsbidragen inkluderas.

¹⁰Som vänsterpartier definieras socialdemokraterna och vänsterpartiet.

Tabell 1: Beskrivande statistik 1996–2005

Variabler	Obs	Medel	Std.Avv.	Min	Max
Utgifter barnomsorg och grundskola	2793	59030	7586	39582	92326
Utgifter äldreomsorg	2825	230338	45398	109790	476036
Skattebas	2830	1110	184	740	2509
Statsbidrag	2830	8018	4432	-15399	23194
Långfristiga skulder	2775	10282	10118	0	73482
Arbetslöshet (%)	2830	4,6	1,9	0,9	13,8
Sysselsättning (%)	2830	44,2	3,5	29,4	54,2
Socialbidrag (%)	2820	5,2	2,2	0,42	16,3
Befolkning	2830	31142	58511	2553	771038
Vänster	2830	0,4	0,5	0	1

Ett annat problem som måste lösas i analysen är att strategiska överväganden förekommer samtidigt i alla kommuner. Det vill säga samtidigt som den egna kommunen tar strategiska hänsyn till grannkommunernas utgiftsbeslut, så tar grannkommunerna strategiska hänsyn till den egna kommunens utgiftsbeslut. Om man inte tar hänsyn till detta i analysen, riskerar man att överskatta betydelsen av strategiska överväganden. För att lösa detta problem använder jag en metod som är vanlig i litteraturen och som kallas för instrumentvariabelskattning.¹¹ Denna går i korthet ut på att man väljer ut ett antal variabler som påverkar grannkommunernas utgiftsbeslut, men som inte påverkas av den egna kommunens utgiftsbeslut. Genom att använda sambandet mellan dessa så kallade instrumentvariabler och grannkommunens utgiftsbeslut, kan man mäta om grannkommunernas beslut påverkar den egna kommunens utgiftsbeslut. Som instrumentvariabler använder jag grannkommunernas värden för: skattebas, statsbidrag, långfristiga skulder, arbetslöshet, sysselsättning, befolkningsstorlek, och andel socialbidragstagare.

3 Definition av grannkommuner

Mellan vilka kommuner finns det anledning att tro att det förekommer strategiska överväganden i utgiftsbesluten? Enligt resonemanget i inled-

¹¹Se t ex Kelejian och Prucha (1998) för en beskrivning av metoden.

ningen är möjliga orsaker till strategiska överväganden att beslutsfattarna vill påverka hur många – och vilka – invånare som flyttar till och från kommunen, eller vinna röster i kommunalvalet.

Ett tänkbart kriterium är att låta graden av grannskap reflektera geografisk närhet mellan kommuner. Det finns flera orsaker till detta: För det första är sannolikheten för att man ska flytta för att få tillgång till bättre kommunal service större om man inte behöver flytta så långt, eftersom flyttkostnaden sannolikt minskar med avståndet. Detta gäller såväl fysiska som psykiska kostnader; exempelvis att hålla sig inom pendlingsavstånd till arbete, preferenser för en viss region, att ha nära till familj och vänner. För det andra stöds ett geografiskt grannskapskriterium av att både beslutsfattare och invånare troligtvis är mer informerade om kvalitet och kostnad för kommunal service i närliggande kommuner, exempelvis via lokalmedia.

I basanalysen låter jag två kommuner vara grannkommuner om de delar gräns. Det är en enkel definition, som omfattar aspekterna ovan.

Det finns dock även andra tänkbara definitioner på vilka kommuner som ska ses som grannar, och det är intressant att se om resultatet påverkas av att man använder olika granndefinitioner. Utöver den gränsbaserade definitionen, använder jag därför två ytterligare typer av granndefinitioner.

För det första låter jag kommuner vara grannar om invånarna läser samma lokaltidning, och låter styrkan i grannrelationen mätas genom det relativa antalet prenumeranter i de olika kommunerna. Tanken är att detta bättre kan fånga upp informationsaspekten; dvs om man läser samma lokaltidning, så får man information om förhållandena i de andra kommuner som täcks av tidningen.¹²

För det andra låter jag graden av grannskap mellan två kommuner avspegla hur många som flyttar mellan kommunerna. Detta är viktigt om kommuner konkurrerar med varandra för att locka kommuninvånare. Här använder jag två alternativa definitioner av grannskap baserat på flyttströmmar. I den första använder jag data över alla individer i åldrarna 16–65. Tanken är att detta ska spegla de övergripande flyttströmmarna mellan

¹²Den här viktmatrisen används också i Edmark och Ågren (2007). Den baseras på alla tidningar som ges ut minst sex dagar i veckan. För de kommuner som då saknar lokaltidning inkluderar vi även tidningar som ges ut färre dagar i veckan. Dagens Nyheter and Svenska Dagbladet räknas bara som lokaltidningar för kommunerna i Stockholms län. Data över lokaltidningar är från 1994, 1998 och 2002 och kommer från Tidningsstatistik AB, och har tagits fram av Helena Svaleryd och Jonas Vlachos.

kommunerna. Eftersom de utgifter som studeras riktar sig till barnfamiljer och äldre, använder jag även en definition som baseras på flyttbesluten hos individer med barn i åldrarna 0–15. Tyvärr saknar jag information om individer äldre än 65, och kan därför inte ta hänsyn till de äldres flyttbeslut.¹³

4 Resultat

Finns det stöd för att kommunpolitiker gör strategiska överväganden då de fattar beslut om utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg? Resultatet av analysen presenteras i Tabell 2 och 3. I tabellerna visas i kolumn 1, under *Wgräns*, resultaten då kommuner räknas som grannar om de delar gräns, och i kolumn 2, *Wmedia*, resultaten då kommuner ses som grannar om invånarna läser samma lokaltidning. I kolumn 3 under *Wmigr*, visas resultaten då styrkan i grannskapsrelationen baseras på hur många som flyttar mellan kommunerna, och i kolumn 4 under *Wmigr015*, resultaten då detta beror på hur många med barn i åldrarna 0–15 som flyttar mellan kommunerna.

Om vi inleder med att titta på resultaten i Tabell 2, ser vi att det inte finns något statistiskt säkerställt samband mellan grannkommunernas utgifter för vare sig barnomsorg och grundskola eller för äldreomsorg, och den egna kommunens utgifter för barnomsorg och grundskola. Detta gäller oavsett hur vi väljer att definiera grannkommuner.

För effekter av grannkommunernas utgifter på de egna utgifterna för äldreomsorg, som visas i Tabell 3, är resultatet lite annorlunda. När den gränsvisa granndefinitionen används, i kolumn 1, tyder resultatet på att det finns ett statistiskt säkerställt samband mellan den egna kommunens utgifter för äldreomsorg och grannarnas utgifter för äldreomsorg, men att det inte finns något samband när det gäller grannarnas utgifter för barnomsorg och skola. Resultatet kan tolkas som att en kronas ökning i grannarnas utgifter för äldreomsorgen leder till ungefär 70 öres (0,677 kr) ökning av de egna utgifterna för äldreomsorgen. För de andra granndefinitionerna är stödet för ett samband mellan kommunernas utgifter dock svagare. Visserligen tyder resultatet då den flyttbaserade definitionen av grannar, *Wmigr* i kolumn 3, används på att en kronas ökning av

¹³Data över hur många som flyttar mellan kommunerna är för år 1995 och kommer från SCB:s databas LISA; och har gjorts tillgängliga genom Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

grannarnas utgifter för barnomsorg och skola, leder till en minskning av de egna utgifterna för äldreomsorg med ungefär 2 kronor. Detta samband ska dock tas med en nypa salt. Dels är effekten bara statistiskt säkerställd på en svag nivå, och dels verkar en så stor effekt osannolik. Då de andra granndefinitionerna används, i kolumn 2 och 4, tyder resultaten inte på något samband mellan grannkommunernas och den egna kommunens utgifter.

Jag har även testat att ta hänsyn till utgifter på länsnivå i analysen. Detta kan vara viktigt eftersom Aronsson, Lundberg och Wikström (2000) finner stöd för att läns- och kommunutgifter är korrelerade¹⁴. Jag har även använt en alternativ analysmetod.¹⁵ Inte i något av fallen skiljde sig resultaten särskilt mycket från de som presenterats ovan.

Tabell 2: IV-regression, olika granndefinitioner

	Barnomsorg Grundskola			
	<i>Wgräns</i> (1)	<i>Wmedia</i> (2)	<i>Wmigr</i> (3)	<i>Wmigr015</i> (4)
G Barnomsorg & Grundskola	.078 (.185)	-.029 (.185)	.075 (.236)	.013 (.223)
G Äldreomsorg	.021 (.055)	-.074 (.061)	.135 (.097)	.13 (.098)
Kommunvariabler	ja	ja	ja	ja
Kommuneffekter	ja	ja	ja	ja
Årseffekter	ja	ja	ja	ja
Cragg-Donald F	15.04	12.97	17.82	14.42
J-statistika	7.853	8.148	10.376	9.203
p-värde J-stat	0.165	0.148	0.065	0.101
Obs.	2715	2705	2715	2715

Tabellnot: Standardfel inom parenteser är robusta för heteroskedasticitet samt för seriell korrelation av godtycklig form i feltermen. ***, ** och * betecknar att sambanden är statistiskt säkerställda på 1, 5 respektive 10 procents signifikansnivå. J-statistikan gäller testet för överidentifierande restriktioner, och Cragg-Donald F är ett test av instrumentvariablernas relevans.

¹⁴Se även Revelli (2006) för en diskussion om detta.

¹⁵Se den engelska versionen av undersökningen, Edmark (2007), för dessa resultat samt för en mer utförlig beskrivning av metoden.

Tabell 3: IV-regression, olika granndefinitioner

	Äldreomsorg			
	<i>Wgräns</i>	<i>Wmedia</i>	<i>Wmigr</i>	<i>Wmigr015</i>
	(1)	(2)	(3)	(4)
G Barnomsorg & Grundskola	-.981 (.986)	-.396 (1.086)	-2.172* (1.252)	-1.849 (1.218)
G Äldreomsorg	.677** (.297)	.598 (.379)	.699 (.437)	.63 (.467)
Kommunvariabler	ja	ja	ja	ja
Kommuneffekter	ja	ja	ja	ja
Årseffekter	ja	ja	ja	ja
Cragg-Donald F	15.02	12.97	17.82	14.42
J-statistika	3.728	2.490	2.055	6.164
p-värde J-stat	0.589	0.778	0.842	0.291
Obs.	2746	2705	2715	2715

Tabellnot: Se Tabell 2.

5 Slutsats

Sammanfattningsvis ger den här undersökningen inte något entydigt stöd för att kommuner tar strategiska hänsyn till grannkommunernas beslut då de fattar beslut om egna utgifter för barnomsorg, grundskola och äldreomsorg. Visserligen finner jag vissa samband mellan egna utgifter och grannkommunernas utgifter, i synnerhet för äldreomsorgen, men resultaten är inte robusta nog för att tolkas som ett entydigt stöd för att strategiska överväganden förekommer. Sambanden är exempelvis inte robusta för förändringar i definitionen av grannkommuner.

Det är dock möjligt att resultaten beror på att utgifter inte är ett användbart mått för den här typen av undersökning, och att ett mått som bättre fångar upp kvalitetsskillnader mellan kommuner skulle ge ett annat resultat. I det här sammanhanget är de jämförande sammanställningar över kommunernas verksamhet som inleddes under 2007 av Sveriges Kommuner och Landsting, och som kommer att utvecklas vidare tillsammans med Socialstyrelsen, intressanta (se Öppna Jämförelser 2007 – Grundsko-

la, och Öppna Jämförelser 2007 – Äldreomsorg). Kanske kan dessa bidra med kvalitetsmått som kan användas i framtida forskning.

Referenser

Allers, M., and J. Elhorst (2005): "Tax Mimicking and Yardstick Competition Among Local Governments in the Netherlands," *International Tax and Public Finance*, 12, 493–513.

Anselin, L. (1988): *Spatial Econometrics: Methods and Models*. Kluwer Academic Publishing, Dordrecht.

Aronsson, T., J. Lundberg, and M. Wikström (2000): "The Impact of Regional Expenditures on the Local Decision to Spend," *Regional Science and Urban Economics*, 30, 185–202.

Baum, C. F., M. E. Schaffer, and S. Stillman (2003): "Instrumental Variables and GMM: Estimation and Testing", *The Stata Journal*, 3(1), 1–31.

Besley, T., and A. Case (1995): "Incumbent Behavior: Vote Seeking, Tax Setting and Yardstick Competition", *American Economic Review*, pp. 25–45.

Bordignon, M., F. Cerniglia, and F. Revelli (2003): "In Search of Yardstick Competition: A Spatial Analysis of Italian Municipality Property Tax," *Journal of Urban Economics*, 54, 199–217.

Brueckner, J. (2000): "Welfare Reform and the Race to the Bottom: Theory and Evidence," *Southern Economic Journal*, pp. 505–525.

Brueckner, J. (2003): "Strategic Interaction Among Governments: An Overview of Empirical Studies," *International Regional Science Review*, 26, 175–188.

Dahlberg, M., and K. Edmark (2004): "Is There a Race-to-the-Bottom in the Setting of Welfare Benefit Levels? Evidence from a Policy Intervention," Working Paper 2004:19, Department of Economics, Uppsala University.

Dahlberg, M., and P. Fredriksson (2001): "Migration and Local Public Services," Working Paper 2001:12, Department of Economics, Uppsala University.

Dahlberg, M., and E. Johansson (2000): "An Examination of the Dynamic Behavior of Local Governments Using GMM Boot-Strapping Methods," *Journal of Applied Econometrics*, 15, 401–416.

Edmark, K. (2007), *Strategic Competition in Swedish Local Spending on Childcare, Schooling and Care for the Elderly*, IFAU Working Paper 2007:22.

Edmark, K., and H. Ågren (2007): "Identifying Strategic Interactions

in Swedish Local Income Tax Policies,”Forthcoming in *The Journal of Urban Economics*.

Fredriksson, P., J. List, and D. Millimet (2004): “Chasing the Smokestack: Strategic Policymaking with Multiple Instruments,” *Regional Science and Urban Economics*, 34(4), 387–410.

Hanes, N. (2002): “Spatial Spillover Effects in the Swedish Local Rescue Services,”*Regional Studies*, 36(5), 531–539.

Kelejian, H., and I. Prucha (1998): “A Generalized Spatial Two-Stage Least Squares Procedure for Estimating a Spatial Autoregressive Model with Autoregressive Disturbances,” *Journal of Real Estate Finance and Economics*, 17, 99–121.

Lundberg, J. (2001): “A Spatial Interaction Model of Benefit Spillovers from Locally Provided Public Services,” CERUM Working Paper 35:2001, Umeå University.

Millimet, D., and V. Rangaprasad (2007): “Strategic Competition Among Public Schools,” *Regional Science and Urban Economics*, 37(2), 199–219.

Revelli, F. (2006): “Spatial Interactions Among Governments,” in Handbook on Fiscal Federalism, ed. by E. Ahmad, and G. Brosio.

Solé-Ollé, A. (2003): “Electoral Accountability and Tax Mimicking: The Effects of Electoral Margins, Coalititon Government, and Ideology,”*European Journal of Political Economy*, 19, 685–713.

Tiebout, C. (1956): “A Pure Theory of Local Expenditures”, *The Journal of Political Economy*, Vol. 64, 416-424.

Wilson, J. (1999): “Theories of Tax Competition,” *National Tax Journal*, 52, 269–304.

Wilson, J. D., and R. H. Gordon (2003): “Expenditure Competition,” *Journal of Public Economic Theory*, 5(2), 399–417.

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter/Reports

- 2007:1** Lundin Daniela ”Subventionerade anställningar för unga – en uppföljning av allmänt anställningsstöd för 20–24-åringar”
- 2007:2** Lundin Daniela, Eva Mörk & Björn Öckert ”Maxtaxan inom barnomsorgen – påverkar den hur mycket föräldrar arbetar?”
- 2007:3** Bergemann Annette & Gerard van den Berg ”Effekterna av aktiv arbetsmarknadspolitik för kvinnor i Europa – en översikt”
- 2007:4** Junestav Malin ”Socialförsäkringssystemet och arbetsmarknaden – politiska idéer, sociala normer och institutionell förändring – en historik”
- 2007:5** Andersson Christian ”Lärartäthet, lärarkvalitet och arbetsmarknaden för lärare”
- 2007:6** Larsson Laura & Caroline Runeson ”Effekten av sänkt sjukpenning för arbetslösa”
- 2007:7** Stenberg Anders ”Hur påverkar gymnasialt komvux löneinkomster och vidare studier?”
- 2007:8** Forslund Anders & Kerstin Johansson ”Lediga jobb, arbetssökande och anställningar – den svenska matchningsfunktionen”
- 2007:9** Kennerberg Louise ”Hur förändras kvinnors och mäns arbetssituation när de får barn?”
- 2007:10** Nordin Martin ”Invandras avkastning på utbildning i Sverige”
- 2007:11** Johansson Mats & Katarina Katz ”Underutnyttjad utbildning och lönegapet mellan kvinnor och män”
- 2007:12** Gartell Marie, Ann-Christin Jans & Helena Persson ”Utbildningens betydelse för flöden på arbetsmarknaden”
- 2007:13** Grönqvist Hans & Olof Åslund ”Familjestorlekens effekter på barns utbildning och arbetsliv”
- 2007:14** Lindqvist Linus ”Uppföljning av plusjobb”
- 2007:15** Sibbmark Kristina ”Avidentifierade jobbansökningar – erfarenheter från ett försök i Göteborgs stad”
- 2007:16** Hesselius Patrik & Malin Persson ”Incitamentseffekter och Försäkringskassans kostnader av kollektivavtalade sjukförsäkringar”
- 2007:17** Eriksson Stefan & Jonas Lagerström ”Diskriminering i anställningsprocessen: resultat från en Internetbaserad sökkanal”

- 2007:18** Eriksson Robert, Oskar Nordström Skans, Anna Sjögren & Olof Åslund "Ungdomars och invandrades inträde på arbetsmarknaden 1985–2003"
- 2007:19** Agerström Jens, Rickard Carlsson & Dan-Olof Rooth "Etnicitet och övervikt: implicita arbetsrelaterade fördomar i Sverige"
- 2007:20** Bennmarker Helge, Kenneth Carling & Anders Forslund "Vem blir långtidsarbetslös?"
- 2007:21** Edmark Karin "Strategisk konkurrens i kommuners utgiftsbeslut för barnomsorg, skola och äldreomsorg"

Working Papers

- 2007:1** de Luna Xavier & Per Johansson "Matching estimators for the effect of a treatment on survival times"
- 2007:2** Lundin Daniela, Eva Mörk & Björn Öckert "Do reduced child care prices make parents work more?"
- 2007:3** Bergemann Annette & Gerard van den Berg "Active labor market policy effects for women in Europe – a survey"
- 2007:4** Andersson Christian "Teacher density and student achievement in Swedish compulsory schools"
- 2007:5** Andersson Christian & Nina Waldenström "Teacher supply and the market for teachers"
- 2007:6** Andersson Christian & Nina Waldenström "Teacher certification and student achievement in Swedish compulsory schools"
- 2007:7** van den Berg Gerard, Maarten Lindeboom & Marta López "Inequality in individual mortality and economic conditions earlier in life"
- 2007:8** Larsson Laura & Caroline Runeson "Moral hazard among the sick and unemployed: evidence from a Swedish social insurance reform"
- 2007:9** Stenberg Anders "Does adult education at upper secondary level influence annual wage earnings?"
- 2007:10** van den Berg Gerard "An economic analysis of exclusion restrictions for instrumental variable estimation"
- 2007:11** Forslund Anders & Kerstin Johansson "Random and stock-flow models of labour market matching – Swedish evidence"
- 2007:12** Nordin Martin "Immigrants' return to schooling in Sweden"
- 2007:13** Johansson Mats & Katarina Katz "Wage differences between women and men in Sweden – the impact of skill mismatch"

- 2007:14** Gartell Marie, Ann-Christin Jans & Helena Persson “The importance of education for the reallocation of labor: evidence from Swedish linked employer-employee data 1986–2002”
- 2007:15** Åslund Olof & Hans Grönqvist “Family size and child outcomes: Is there really no trade-off?”
- 2007:16** Hesselius Patrik & Malin Persson “Incentive and spill-over effects of supplementary sickness compensation”
- 2007:17** Engström Per & Patrik Hesselius “The information method – theory and application”
- 2007:18** Engström Per, Patrik Hesselius & Malin Persson “Excess use of Temporary Parental Benefit”
- 2007:19** Eriksson Stefan & Jonas Lagerström “Detecting discrimination in the hiring process: evidence from an Internet-based search channel”
- 2007:20** Agerström Jens, Rickard Carlsson & Dan-Olof Rooth “Ethnicity and obesity: evidence of implicit work performance stereotypes in Sweden”
- 2007:21** Uusitalo Roope & Jouko Verho “The effect of unemployment benefits on re-employment rates: evidence from the Finnish UI-benefit reform”
- 2007:22** Edmark Karin “Strategic competition in Swedish local spending on child-care, schooling and care for the elderly”

Dissertation Series

- 2006:1** Hägglund Pathric “Natural and classical experiments in Swedish labour market policy”
- 2006:2** Savvidou Eleni “Technology, human capital and labor demand”
- 2006:3** Söderström Martin “Evaluating institutional changes in education and wage policy”
- 2006:4** Lagerström Jonas “Discrimination, sickness absence, and labor market policy”
- 2006:5** Johansson Kerstin “Empirical essays on labor-force participation, matching and trade”